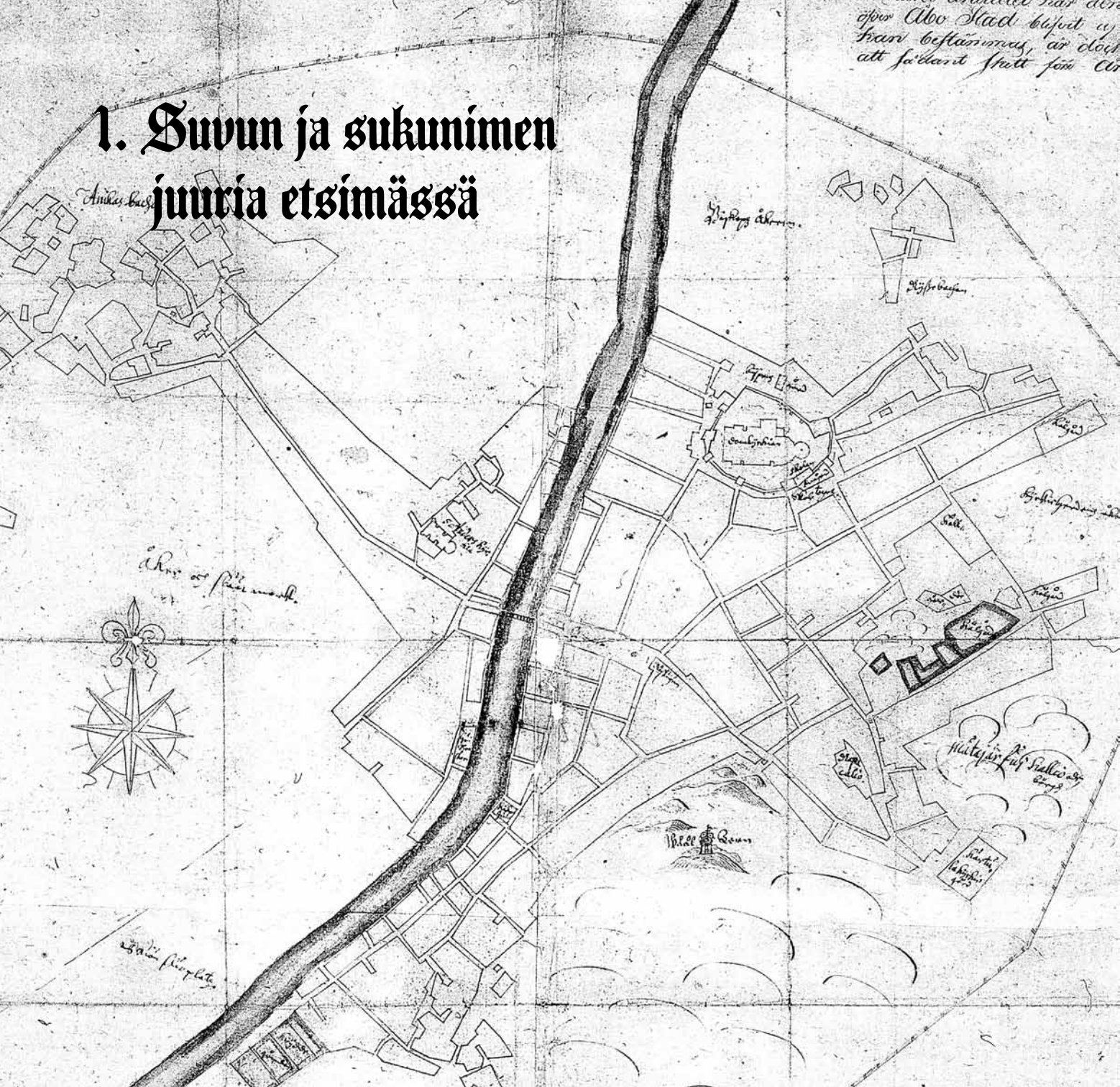

1. Suvun ja sukunimen juuria etsimässä

Mesileivänpolku
Honungskakstigen

Turku 2018

Mesileivästä Melartopaeukseen

Melartopaeus-suvulle on löydetävissä muutamia erillisiä juuria. Ne ajoittuvat 1500–1640-luvuille ja Turun seudulle. Ensimmäinen tällä nimellä tunnettu henkilö oli Kemiön kirkkoherra Paulus Melartopaeus (t. 1), joka eli 1500-luvun alkupuolella.

Papit ottivat itselleen usein latina- tai kreikka-vaikutteisen sukunimen, yleensä jo kouluaikanaan. Melartopaeus-nimi on johdettu kreikan kielestä (mel – mesi eli hunaja, artos – leipä). Melartopaeus viittaa leipuriin, makean leivän leipojiin ja sitä myötä käsitöläisiin ja kauppiaisiin eli sen ajan porvareihin.

Paulus Melartopaeuksen jälkeläisiä tunnetaan neljä sukupolvea, joita käsitellään tauluissa 2–5. Varmuudella todetut jäljet häviävät näiden sukupolvien jälkeen.

Suvun seuraava juuri liittyy Turusta kotoisin ole-

vaan Petrus Melartopaeus -nimiseen (t. 6) kirkon johtoportaisiin edenneeseen pappismieheen, joka syntyi noin 1550. Hänen nimensä tausta tunnetaan ylioppilasmatrikkeleista.

Petrus oli kirjattu Rostockin yliopistoon lokakuussa 1573 Mislepaeus-nimisenä (Petrus Mislepaeus Aboensis) ja Wittenbergin yliopistoon helmikuussa 1575 Meselpaip-nimisenä (Petrus Meselpaip de Abo Finlandiae). Näistä nimistä on päätelty, että hänen alkuperäinen suomenkielinen nimensä olisi ollut Mesileipä.

Petrus Melartopaeus vaikutti tuomiorovastina Turun hiippakunnassa ja piispaa vastaavana superintendenttinä Strängnäs hiippakunnassa. Hän perusti perheen Ruotsin puolella ja siellä elivät myös hänen jälkeläisensä.

Paulus n.1500–1537 T1

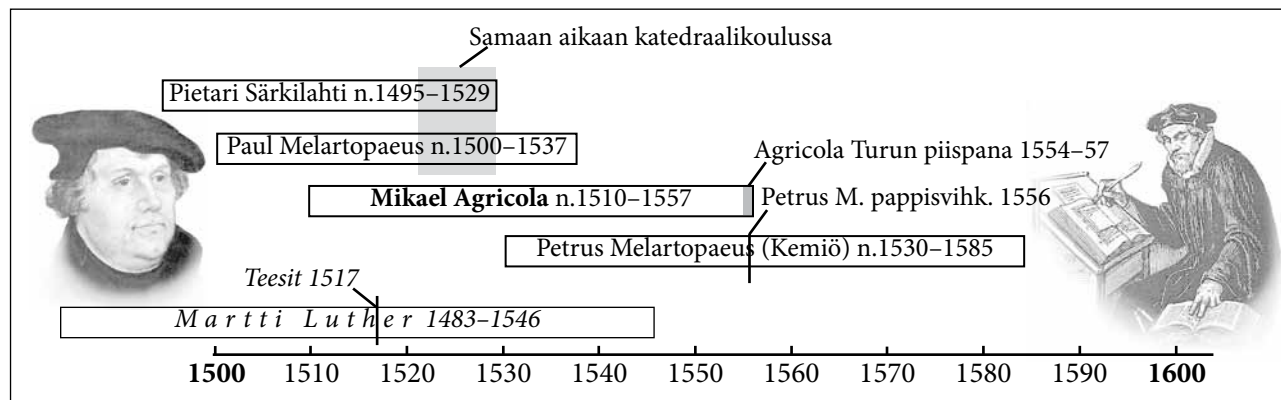
Petrus Mesil. / M-paeus n.1550–1610 T6

? Matti Jaakonp. vouti 1640–50-luv. T7?

? Josef † 1654 T8

? Kristiern kr.vouti † 1672 T12

1500 1510 1520 1530 1540 1550 1560 1570 1580 1590 1600 1610 1620 1630 1640 1650 1660 1670

Kuvio 2. Uskonpuhdistuksen sanansaattajia Melartopaeusten aikana

joittamalla kirkolle varoja saattoi ostaa helpotusta kuoleman jälkeiseen kiirastuleen ja vahvistaa sielun autuutta. Anekauppa voimistui kirkon kerätessä varoja Pietarin kirkon rakentamiseen, mutta varoja kului myös monenlaiseen yllisyyteen.

Augustinolaiseremiitti ja jumaluusoppinut Martti Luther vakuuttui siitä, että yksin Jumalan armo pelastaa sielun. Siihen eivät hänen mukaansa katolisen kirkon instituutiot kyenneet, sillä ne olivat ihmisen luomia ja peräisin jopa paholaisesta. Jo ennen Lutheria olivat monet oppineet, kuten John Wycliffe 1300-luvulla ja Jan Hus hieman myöhemmin, samoin kuin kerettiläisiksi leimatut kansanliikkeet, arvostelleet ankarasti kirkon oppia, vallankäyttöä ja ahneutta.

Reformaatio alkoi Saksasta. Yhtäältä se perustui myöhäiskeskiajalla tapahtuneeseen kehitykseen, jossa kirkon palvelijoiden ja maallikoiden välinen ero oli alkanut kaventua ja ns. hurskausteologia lähentyä käytäntöä ja arkielämää.

Reformaation tärkeimmät ajatukset, kuten pelastuminen yksin armosta, olivat 1500-luvulla helposti omaksuttavia ja lähellä sitä tapaa, jolla uskonnollisista

kysymyksistä jo ajateltiin.⁵

Lutherin toinen ydinteesi koski ”kaikkien pappeutta”, yhteyttä Jumalaan ilman välittäjiä. Kolmas peruseriaate käsitteli Ilmoitusta. Jumala ilmoittaa itsensä Sanassa eli Raamatussa. Nämä ajatukset johtivat kansankieliseen kirkkoon ja Raamatun kääntämiseen kansankielille. Tämä taas edellytti kirjakielen luomista niille, joilla sitä ei ennestään ollut. Kirjapainotaito ja kirjapainot johtivat sanoman laajaan leviämiseen.

Luther korosti työn ja talouden merkitystä, toisin kuin katolinen kirkko. Tämä herätti porvareiden kiinnostuksen luterilaisuuteen. Erityisesti kauppiaat arvostivat luterilaista raamatuntulkintaa. Luterilaisuus levisi kaupungeissa ja porvariston keskuudessa, jonka yksilöllistymiskehitys oli pitkällä ja jota uskon omaehtaisuuden korostus puhutteli. Uskonpuhdistuksen aatteet rantautuivat ruotsalaisten, saksalaisten ja balttilaisten kauppiaiden toimesta Turkuun ja Viipuriin.

Samoihin aikoihin levisivät uskonpuhdistuksen aatteet Saksan yliopistoista Ruotsiin palaavien nuorten miesten mukana. Eteillä ruotsalaisveljeksillä

⁵ Heinonen ym. 2017,10.

Olavus ja Laurentius Petrillä oli suuri vaikutus kuninkaan lähipiiriin.

Ruotsin reformaatiota on kutsuttu ruhtinasreformaatioksi, koska se perustui ruhtinaan valtapoliittisiin päämääriin ja toteutettiin ylhäältä alaspäin. Mikään kansanliike se ei ollut. 1520-luvun alussa Ruotsi ja Tanska sotivat yhteisen unioninsa herruudesta. Voiton peri Vaasa-sukuinen aatelismies Kustaa Vaasa, joka nousi Ruotsin vaalikuninkaaksi. Sota toi mukanaan rankat sotavelat, joita Lyypekki peräsi kuninkaalta.

Kustaa Vaasa oivalsi, että reformaation turvin olisi mahdollista irrottaa Ruotsin kirkko paavin vallasta, alistaa se varoineen kruunulle ja tällä tavoin pelastaa kruunun talous. Kustaa Vaasalla oli myös henkilökohtaisesti huonot kokemukset kirkonmiehistä. Hänen kirkkopoliitiikkaansa leimasi armoton pyrkimys kirkon vallan vähentämiseen.

Kustaa Vaasa tarttui rautaisella otteella kirkon valtaan ja varoihin. Västeråsin valtiopäivillä 1527 kirkon ”liika” omaisuus takavarikoitiin kruunulle ja kirkon verotusta kiristettiin. Uskon puhtaus jätettiin kirkonmiesten huoleksi. Piispojen linnat hävitettiin, Kuusiston piispanlinna jo 1528. Piispojen läänitykset peruutettiin ja piispojen nimitykset alistettiin kuninkaalle. Luostareiden nälännytyks alkoi.

Reformaatio leikkasi kirkosta sen ylimmän oppineisuuden ja sivistyksen kerroksen. Kun tuomiokapitulien varat vähenivät, ne pystyivät kustantamaan vain harvoja ylioppilaita Euroopan yliopistoihin.

Kuninkaan vallan kasvu ja hovin virkojen lisääntyminen vetivät aatelisia puoleensa. Samanaikaisesti kirkon köyhtyminen vähensi pappisuran houkuttelevuutta. Tämä laajensi kirkon virkojen rekrytointipiiriä tarjoten entistä useammin talonpoikien ja porvareiden pojille väylän ylemmäs, oppineiden säätyyn.

Katolinen kirkko ja Euroopan kruunupäät olivat taistelleet vallasta kautta keskiajan. Ruotsin reformaatiossa kruunu alisti kirkon valtansa alle. Papiston tehtäväksi tuli kasvattaa rahvas oikeaan uskoon eli pois paavin kirkosta ja samalla kuuliaiseksi veronmaksajaksi.

Luterilaisuuden myönteisenä vaikutuksena oli luterilaisuuden ja kansansivistyksen korostaminen, niin kauan kuin niiden toteutumien kestikin.

Melartopaeukset – varhainen pappissuku

Reformaation myötä syntyi luterilainen kirkko, luterilainen papisto ja kun selibaatti kumottiin, uudet pappissuvut. Näihin lukeutuvat Melartopaeukset, joiden ensimmäiset sukupolvet vaikuttivat Varsinais-Suomessa. Paulus Melartopaeus, joka toimi kirkkoherrana jo 1530-luvulla, oli varhaisin Melartopaeusnimellä tunnettu pappi ja siten suvun ns. kantaisä.

1500-luvulta tunnetaan neljä Melartopaeusnimistä pappia. Kymmenkunta Melartopaeusta palveli Turun hiippakunnassa 1600-luvulla. Suvusta nousi 1800-luvun puoliväliin mennessä kaikkiaan kolmenkymmentä tämän nimistä jumaluusoppinutta. Avioliittojen kautta suku verkottui muiden suomalaisten pappissukujen kanssa.

Pääosa suvun tässä seuratuista jäsenistä polveutuu Karjalan kannaksella, Viipurissa ja Inkerissä toimineista papeista. He elivät Pietarin vaikutuspiirissä ja verkottuivat aviositein Vanhan Suomen pappis- ja sivistyssukuihin, myös venäläisiin. Suvun jäseniä päätyi muihinkin ammatteihin, kuten sotilaiksi, virkamiehiksi, opettajiksi ja lääkäreiksi.

Nimi lyheni 1700-luvulla Melartiksi. Suvun niin sanottu satakuntalainen haara on samaa juurta. Sen piirissä käytetään nimeä Melartin.

2. Reformaation sukupolvet

Se
Wsi Testa-
menti.

15 4 8.

TAULU 1

I. **Paulus** (Paavo) **Melartopaeus**⁶, kuollut n. 1537. Miltei ainoa Pauluksesta säilynyt tieto kertoo, että hän oli Kemiön ”ensimmäinen luterilainen” kirkkoherra. Turun hiippakunnan paimenmuistokin alkaa vasta vuodesta 1554, joten se mainitsee Paulus Melartopaeuksen vain hänen poikansa Petruksen isänä.

Pauluksen edeltäjistä tai seuraajasta Kemiön seurakunnan kirkkoherroina ei myöskään ole tietoa, joten hänen virkakauttaan Kemiössä ei voi täsmälleen ajoittaa. Pauluksen ”luterilaisuuden” perusteella voi päätellä, että hänet on nimitetty virkaansa luterilaisena pappina.

Katedraalikoulussa

Turun katedraalikoulu oli pappien opinahjo 1200-luvulta alkaen. Se oli latinakoulu, jossa opiskeltiin kolmea ainetta (trivium): grammatiikkaa eli latinan kieltä, retoriikkaa eli puhetaitoa, vaikuttavaa puhumista ja dialektiikkaa eli väittelytaitoa sekä musiikkia ja laulua.

Turun katedraalikoulusta tuli luterilaisuuden silanpääasema Suomessa jo 1520-luvulla. Pauluksen oppivuodet katedraalikoulussa ja tuomiokirkon avustavana teininä ja pappina ovat ilmeisesti osuneet 1520-luvulle. Hän on myös voinut aloittaa koulun jo 1510-luvun jälkipuoliskolla.

Wittenbergin opiskelijoista palasi ensimmäisenä Turkuun Turun pormestarin poika, maisteri Pietari Särkilahti, mahdollisesti jo vuonna 1522. Pietari Särkilahti nimitettiin heti Leuvenin, Rostockin ja mahdollisesti Wittenbergin yliopisto-opintojen (1516–1522) jälkeen katedraalikoulun rehtoriksi. Tässä noudatet-

tiin vanhaa perinnettä, jonka mukaan tuomiokapitulin Euroopan yliopistoihin lähettämille opiskelijoille annettiin katedraalikoulun opetustehtäviä.

Särkilahdesta sanotaan, että hän opetti ahkerasti kouluissa ja Turun tuomiokirkossa kehottaen puhdistamaan evankeliumin opin paavillisesta epäjumalanpalvonnasta. Vaikka Särkilahti kuoli jo 1529, hän ehti vaikuttaa katedraalikoulussa suurimman osan 1520-luvusta ja lienee siten opettanut myös Paulus Melartopaeusta.

Pauluksen pappisvihkimys

Ensimmäinen varmuudella Wittenbergissä opiskellut suomalainen kirkonmies oli Tuomas Keijoi. Hän opiskeli siellä vuosina 1531–1535. Keijoi toimi jonkun vuoden katedraalikoulun rehtorina, mutta Paulus Melartopaeus lienee silloin ollut jo Kemiössä.

Pauluksen pappisvihkimyksen ajankohtaa ei tunneta. Viimeinen katolinen piispa Arvid Kurki oli hukkunut vuonna 1522 unionisotien aikana Pohjanlahteen paetessaan tanskalaisten hyökkäystä. Hänen seuraajakseen 1523 nimitetyllä Ericus Svenoniuksella ei ollut paavin siunausta virkaansa eikä siten oikeutta pappisvihkimykseen.

Vihkimysten ketju ei kuitenkaan katkennut, sillä Svenoniuksella oli tätä tehtävää varten apunaan Grönlannin Gardarin piispaksi vihitty Vincentius (hän ei kuitenkaan koskaan käynyt hiippakunnassaan Grönlannissa), joka avusti Ruotsin valtakunnan vihkimättömiä piispoja.⁷ Pauluksen pappisvihkimys on siten voinut tapahtua jo 1520-luvulla.

Ensimmäinen Kustaa Vaasan nimittämä täysivaltainen Turun piispa oli suomalaissyntyinen korkeasti oppinut Martin Skytte, joka oli opettanut Napolissa

⁶ Bergholm 1995 näköispainos, alkuper. 1901.

⁷ Heininen 2017

Gustaf Ferdinand Melart, s. 10.7.1785, k. 1842. T 22
Johan Adolf Melart, s. 8.8.1789 Jaakkima, k. 7.6.1853 Käkisalmi.

Yo Tartossa 1809–12 (U984) heti Suomen sodan jälkeen. Sortavalan piirikoulun opettajantoini (1813–14) näyttää tyypilliseltä aloitusviralta. Venäjän valtiovarainministeriön ulkomaankaupan osaston kanslisti Pietarissa 1816, kollegikirjaaja, kuvernementinsihteerin 1819 ja seuraavana vuonna Pietarin 1. kadettikoulun kielen- ja piirustuksenopettaja 1820, josta erosi 1823. Suomen asiain komitean kopisti 1821. Nimi-neuvos 1825. Valtiosihteerinviraston kanslisti 1826, kollegiasessori 1833, hovineuvos 1840.

Katarina Merlin s. Melart s. 1790. Pso esikunnan lääkäri, hovineuvos Johan Henrik Merlin.

Anders Leopold Melart, s. 3.3.1792 Jaakkima, k. 1846 Koprina. Pso 1824 Jakobina Marta Strählman (k. 1855) Kupanitsan kirkkoherran Georg Johan Strählmanin ja Margareta Lovisa Sireliuksen tytär. Lapsettomat.

Vaikuttaa, että Anders on ensin opiskellut Tallinnan lukiossa vanhempien veljiensä, ainakin Johan Adolfin kanssa ja tämän siirtyessä Tarton yliopistoon jatkanut siellä lukiossa.

Veljekset palasivat yhdessä kotiin. Johan aloitti opettajan työn Sortavalan ja Anders Käkisalmen piirikoulussa. Anders ehti vielä Viipurin kuvernementin sihteeriksi ennen kuin lähti Turun Akatemiaan (yo viipur. osak. 25.9.1819/13321).

Anders vihittiin papiksi Pietarissa 6.6.1821, minkä jälkeen ryhtyi toimimaan apulaispappina Lempaalas-sa 1821. Vanhempi veli Johan oli sillä aikaa aloittanut virkamiesuransa Venäjän ja suuriruhtinaskunnan virkakoneistoissa Pietarissa virkapaikkoja sujuvasti vaihtaen.

Anders sitä vastoin pysyi pappisuralla ja siirtyi pian

Etelä-Inkeriin Koprinan seurakunnan kirkkoherraksi, missä toimi 25 vuotta, vuodet 1821–1846. Suvun merkitys pappisuralle näkyy jälleen siinä, että Anders Melartin edeltäjä Koprinan kirkkoherrana oli Strählmanneja. Kirkkoherran viran ohella Anders toimi Ylä-Laukaan (Luga) luterilaisten sielunpaimenena ja tarpeen tullen sijaisena saksankielisessä luterilaisessa seurakunnassa.

Anders Melart laati oikeuskollegion konsistorille yksityiskohtaisen ehdotuksen leski- ja orpokassan perustamiseksi luterilaiselle papistolle. Hänelle myönnettiin kultainen risti vuonna 1844. Inkerin seurakuntien historiassa Anders Melartia kuvataan seuraavasti: ”Rehti ja ahkera ihminen, hyvin uhrautuvainen, nöyrä ja aina uskollinen Herran palvelija, laajalti tunnettu armeliaisuudestaan köyhiä kohtaan.”¹¹⁵

Maria Emilia Melart, s. 30.7.1795, k. 1800.

¹¹⁵ Luther 2000, 361–362.

Suvun muistomerkkejä Hietaniemessä

Ridderstormin hautakivi sijaitsee Hietaniemen Helsingin vanhan hautausmaan alueella 3, rivissä 15 (3/15), Wallenin valkoisesta monumentista n. 15 m pohjoiseen, suoriin kulmin kiviaidan takaiseen Lapinlahdentiehen. Cleven hauta korttelissa 3/10 on näköetäisyydellä edellisestä, aivan pääkäytävän vieressä. Emil Leopold Melartin hauta on edellisistä erillään hautausmaan uudella puolella, pääkäytävän varrella osastossa 12, rivi 6.

Ridderstormin kiven teksti: ”Här hvilar Ryttmästaren Carl Mauritz Ridderstorm född i Helsing 1797, svårt sårad vid Schumla i striden d. 30 Aug 1828, död i Helsingfors 1838. Lysande mannamod utmärkte sista ättlingen av en fröjdad släkt. Landsmän reste minnes stenen.”

Bomarsundin (linnoitus vas.) taistelun jälkeen Emil joutui vuosiksi 1854–56 vaimonsa Rosalien kanssa sotavangiksi Lewesin kaupunkiin Englantiin.

Heidän poikansa Berndt Gustaf (T 24) syntyi 1.11.1854 Lewesissä.

Linnoitus ei ollut läheskään valmis. Suojamuuri, jonka piti yhdistää päälinnan viereiset tornit, puuttui kokonaan ja ampumakuntoisia tykkejäkin oli päälinnakkeessa vain 61 kappaletta. Pihalla lojui lisäksi 43 tykinputkea, joista puuttui lavetit.

Puolustajien miehistö

Tykistöä hoitamassa oli 300 venäläistä tykkimiestä, eli vain kolme tykkiä kohti. Muita joukkoja oli kymmenes suomalainen linjapataljoona, noin 1 000 miestä ja tarkka-ampujapataljoonan kolmas ja neljäs komppania, yhteensä 400 miestä ja työkomennuskunta, vahvuudeltaan 180 [miestä], joista 100 juutalaista, 28 Donin kasakkaa ja 100 vankia. Kaikkiaan noin 2 200 miestä, hyökkääjiä 12 000. Venäläisten taistelumoraalin sanotaan olleen huono ja väkijuomien pahentaneen tilannetta, niin että kurittomuutta ja kapinointiakin esiintyi suomalaisia upseereita kohtaan, jotka koettivat ylläpitää kuria ja järjestystä.

Ankara tuli laivoista Z-tornia vastaan

On luultavaa, että piirityssuunnitelman oli laatinut kenraali Jones. Hänen johdollaan ruvettiin erittäin tarmokkaasti rakentamaan risukimppuja ja täyttämään mukana olevia 45 000 hiekkasäkkiä, joista yön pimeydessä rakennettiin suojavarustuksia, joiden takaa pidettiin yllä jatkuvaa tykkitulta päälinnaa ja sen kahden puolen olevia torneja vastaan laivaston ampuessa meren puolelta.

Linnakkeen vähäinen varusväki ei riittänyt tekemään ulosryntäyksiä eikä muutenkaan estämään vihollista siirtämästä tykkejään lähemmäksi linnakkeita. Linnakkeissa oli muitakin vaikeuksia. Savunpoistokanavat vetivät huonosti, niin että puolustajat olivat ajoittain tukehtua savuun. Vesiastioissa olevat ruutanat kuolivat ja ruoan keittäminen oli melkein mahdotonta.

Aamulla 10.8.1854 alkoi ankara tuli laivoista ja piirityspattereista Brännklintin eli Z-tornia vastaan.

Tornia puolusti 4 upseeria ja 140 miestä vastaten vihollisen tuleen voimiensa mukaan. Savu oli sakea ja tykit kuumenivat, niin että lataaminen oli vaarallista, vaikka niitä koetettiin jäähdyttää märillä niinimatoilla. Kolme vuorokautta kapteeni Tesche miehineen kesti tätä rummutusta, mutta sitten heidän oli pakko luovuttaa. Sitä ennen hänen oli onnistunut lähettää muu miehistö päälinnoitukseen, paitsi kolme muuta upseeria ja 24 miestä, jotka jäivät valmistamaan tornin räjäyttämistä.

Kapteeni Mélart puolustaa U-tornia

Räjäytystä ei kuitenkaan vielä onnistuttu tekemään kun ranskalaiset pääsivät tunkeutumaan sisään, missä kahakassa kapteeni Tesche ja luutnantti Bollfras haavoittuivat. Kaksi päivää antautumisen jälkeen torni räjähti tuntemattomasta syystä, jolloin muutamia ranskalaisia tuhoutui.

Notvikin eli U-tornin vuoro tuli seuraavaksi. Tornia puolusti neljä upseeria ja 180 miestä 18 tykillä. Puolustuksen johdossa oli kapteeni Melart. Laivaston piiritystykkien tuli moukaroi tornia yötä päivää. Olo sisällä oli yhtä vaikeaa kuin Z-tornissakin oli ollut. Eräs raskas tykin ammus sattui linnakkeen parhaaseen tykkiin tuhoten sen miehistöineen. Graniittilaatat, joilla tornin tiilimuuraus oli verhottu, luhistuivat raskaiden piiritystykkien osumista ja seiniin tuli aukkoja, joista luodit pääsivät sisään.

Ylemmän kerroksen perusta antoi perään, eikä kaikkia tykkejä enää voitu käyttää, ruutivarastokin oli jo vaarassa, koska seinä oli murtunut. Haavoittuneita ei voitu hoitaa, sillä välskärei oli aivan alokas ja ainoa sideaine oli kiinnelaastari, millä kaikki tapaukset yritettiin hoitaa.

Kun puolustusmahdollisuudet olivat loppuneet, kysyttiin miehistöltä halusiko se antautua, vai len-

tää ilmaan tornin mukana. Tähän saatiin vastaus: ”yhden tekevää, hirtetään meidät kuitenkin”. Tähän vakuutettiin, ettei näin käy, jolloin valkoinen lippu työnnettiin ulos tykkiportista. Tätä ennen kiväärin oli särjetty ja tykit tehty käyttökelvottomiksi.

Englantilainen lääkäri, joka saapui linnakkeeseen, oli näkemästään aivan kauhuissaan ja koitti tehdä haavoittuneiden hyväksi parhaansa. Sairaiden ja haavoittuneitten hoitoahan aloitettiin vasta tämän sodan aikana.⁴

Ylellistä sotavankeutta Englannissa

Linnoitus antautui 16.8.1854, soturit vietiin vangeiksi, miehistö Ranskaan ja upseerit Englantiin Lewesin kaupunkiin. Upseerit saivat ottaa mukaan vaimonsa. Aurora Rosalie oli raskaana, mutta seurasi miestään. ”Elämä Englannissa sujui erittäin miellyttävästi. Meitä juhlittiin runsaasti ja meitä kutsuttiin jatkuvasti erilaisiin tilaisuuksiin sekä kaupungeissa että maalla”, kirjoitti Emil.⁵

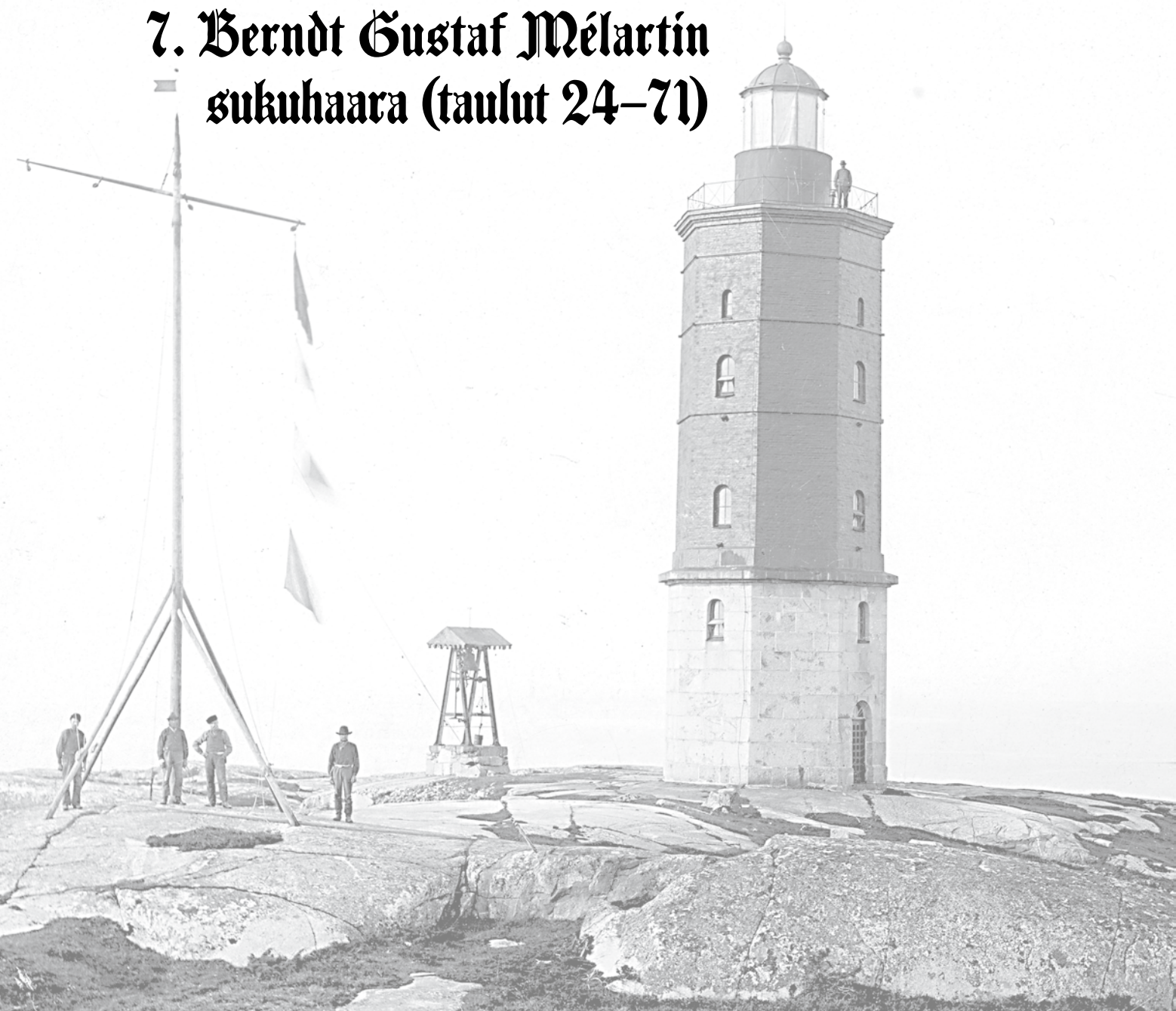
Pariskunnan lapsi syntyi 1.11.1854 ja sai kasteessa nimen Berndt Gustaf Emil. Kummiksi tarjoutui englantilainen laivastoeverstori Burton, joka Emilin pojanpojan Ole Mélartin kertoman mukaan⁶ oli sanaillut: ”Olen kauan toivonut saavani tavata urhoollisen vastustajani, jonka viimeinen luoti vei minulta jalan.” Lastenhoitaja palkattiin päivärahoista.

⁴ Viittaa englantilaisen Florence Nightingalen uraa uurtavaan työhön sotaa käyvän armeijan haavoittuneiden hoitamiseksi. Kuitenkin jo ennen häntä armeijoita oli seurannut laaja joukko siviilejä, kuten perheenjäseniä ja erilaisten ammattien harjoittajia, jotka myös hoivasivat haavoittuneita.

⁵ Wuori 2014, 99.

⁶ Mélart, O. ja Mélart, L.: 140–144.

7. Berndt Gustaf M  lartin sukuhaara (taulut 24–71)

TAULU 24

IX. **Berndt Gustaf Emil Mélart**, (t. 23) syntyi sotavankeudessa Englannissa Lewesin kaupungissa 1.11.1854, k. 28.11.1916 Porvoo. Pso 7.8.1882 Alexandra Sch  ssler, Tbilisi, Kaukasia, s. 1863, k. 15.9.1939, Helsinki. Pson vht l  k  ri, valtioneuvos Albert Feodorowicz Sch  ssler, s. 1830 Varsovan kuvernementti, k. 1911 Kaukasia, Tbilisi ja Josefina Osipowna-Kaznowskaja, s. Pähkinälinna, k. 1905 Tbilisi.

Gustaf aloitti koulun Kokkolassa ja jatkoi kadettikouluun Haminaan 18.7.1869. Hän erosi ke v  e  ll   1877 ennen valmistumistaan liittyäkseen Venäjän armeijan Turkin vastaiseen sotaan. Uralla eteneminen tapahtui nimittäin nopeammin rintamalla kuin rauhantoimissa. Kaukasia veti puoleensa, sillä Gustafin isän serkku kenraalimajuri Moritz Melart (t. 21) palveli siellä. Eläkkeelle j   t  n Moritz asettui Grosnyihin.

Keisarikunta pyrki lujittamaan otettaan Turkmenistanissa. Kaspianmeren toiselle puolen lähetettiin venäläisiä joukkoja. Gustaf liittyi v  nrikkin   Turan jalkav  kirykmenttiin. Kuormastoon kuului jopa 2000 kamelia ja 600 hevosta. Maasto oli hiekkaa, ravinto heikkoa ja kuumuus sietämätöntä. Gustafin komennossa oli 50 jalkamiestä ja 15 kasakkaa. Pataljoona eteni aron ja vuorten yli Turkmenistanissa nykyisen Iranin pohjoisrajan tuntumassa. Muutamia taisteluja käytiin, ensimmäinen Duranissa. Miehiä ja eläimiä kaatui molemmin puolin. Retki p   t  yi joulukuussa 1879. Sodan p   t  tty   Gustaf aloitti Tbilisin junkkarikoulun

Tältä sotaretkelt   on säilynyt Gustafin viisi eloisaa kirjettä kotiv  elleen sekä Moritzin kirje⁸ serkulleen

8 Kopiot ruotsinkielisistä kirjeistä ovat Leila M  lartin hallussa. Niitä on siteerattu suomeksi k   nnetyin   E. Wuoren kirjassa 2014.

Gustaf Mélart (1854–1916) ja Alexandra "Alice" Sch  ssler (1863–1939) vuonna 1882 Pietarissa h   matkallaan Tbilisistä Kajaaniin. Gustafin rinnassa 4. luokan Pyhän Yrj  n risti.

